Борщева політика

Історик кулінарії в російській тюрмі

На цьому тижні російський суд присудив 6 років ув’язнення Павлу Сюткіну, історику кулінарії. Засудили його по статі про “фейки” за слова про Бучанську трагедію.

> *Київ бомбили — путінська війна мала прямі аналогії з гітлерівською. Тепер у нього і свій Бабин Яр. Буча — більше двохсот розстріляних цивільних: жінок, літніх, дітей…*

Павло Сюткін належав до невеликого числа адекватних росіян, живих і вільних, які ще чомусь лишались у Росії. Напевно, він занадто покладався на глибоку нішевість своєї діяльності. Подібний розрахунок був справедливим для раннього путінського авторитаризму, але тоталітаризм, до якого переходить російська держава, на те і є тоталітаризмом, що намагається бути тотальним — проникливим у кожну галузь життя кожної людини, навіть у життя дослідника старовинних кулінарних книжок.

Що ж, це значна втрата для ужиткової історії нашого регіону Європи. Павло Сюткін чесно і ґрунтовно досліджував еволюцію російської кухні взагалі і становлення радянської кулінарії зокрема, а тому його історична розвідка часто викривала шляхи запозичення в імперську кухню тубільних страв, як-от український борщ. Така наукова діяльність давно стала несумісною з національним міфом росіян про споконвічну триєдиність східнослов’янської культури. Тож в мене викликає сумний подив те, що дослідник протримався на волі аж так довго, а заразом що не емігрував, коли мав змогу.

Позаяк вважаю доробок Сюткіна зарівно цінним і для української історичної науки, з цієї сумної нагоди я хочу започаткувати низку перекладів його заміток, присвячених появі борщу в сучасній російській кухні.

Як український борщ Балтійський флот підкорив

Посилання на оригінальну замітку в ЖЖ.

У радянські часи рецептів борщу було багато. Це був головний суп країни. Їли борщ “український” з перетертим салом й часником. Борщ полтавський з квасолею. Борщ літній, куди кришили свіже бурякове бадилля *[прим. пер.: інша укр. назва для листя буряка — свекла]*. Але був іще борщ флотський — найгостріший. Туди йшли копченя й червоний перець.

Запровадження флотського борщу в раціоні моряків Балтійського флоту пов’язане з іменем адмірала Степана Осиповича Макарова. Коли він став командиром Кронштадтського порту (фактично військово-морської бази), йому крім кораблів почали підпорядковуватися флотські екіпажі й інші берегові частини. Провівши огляди у них, адмірал зіткнувся з численними скаргами на якість їжі.

Питання харчування швидко перетворився у головну його проблему. Якість матроських щів він вважав показником ставлення командира до своєї команди. Він любив казати:

> *Матроські щі мусять бути такими апетитними й наваристими, щоб будь-який добродій, відчувши їхній аромат, захотів би їх скуштувати.*

У річному звіті за 1901 рік Макаров виділив кілька сторінок описові способу приготування щів, розповівши, як він досяг високих результатів.

> *З осені 1900 року я здійснив цілу низку випробів, аби досягти найліпшого смаку щів. З цією метою доктора Боголюбова було відряджено у Севастополь, й, окрім того, було виписано звідти кока. Досліди здійснювали у деяких екіпажах і в морському шпиталі.*

Тут слід зазначити, що кар'єра С. Макарова проходила практично на всіх флотах Російської імперії. І навряд для нього було секретом, що на Чорноморському флоті моряків годують смачніше. У Севастополь було відряджено цілу групу спеціалістів: постачальників, тиловиків, кухарів. Невдовзі стало зрозуміло, що для поліпшення смаку непогано було б додавати помідори. Точні пропорції овочів та крупів для першої страви привезли на Балтику. Як підсумок цієї роботи постав наказ по флоту "Про приготування щів", надрукований окремою

брошурою і розісланий на всі кораблі Балтійського флоту.

Враховуючи південне походження рецепта, невдовзі ці “щі” перемінились на “борщ”. Відтоді флотський борщ є невід’ємною частиною морського столу й взірцем ситного обіду. Ну а сьогоднішнім морякам, які сідають за обід, лишається тільки пом’янути добрим словом С. О. Макарова.

У радянські часи флотський борщ став не тільки морською стравою, але й широко ввійшов у громадське харчування. Його подавали в багатьох ресторанах і їдальнях. У 1955 році рецепт надрукували у знаменитій книжці “Кулінарія”, у численних Збірках рецептур громадського харчування.

Рецепти

Рецепт борщу флотського з радянської книжки “Кулінарія” від 1955 року:

> *Зварити бекон у м’ясному бульйоні. Овочі нарізати скибками, капусту — шашками [прим. пер.: шашковим полем]. Картоплю, нарізану кубиками, покласти в бульйон одночасно з капустою. Підготувати буряк, і зварити борщ одним із вище описаних способів.*
> *Подавати борщ з куском бекону або м’яса, сметаною і зеленню.*
> *Бекон копчений 42, або грудинка свиняча копчена 47, або корейка свиняча копчена 46, буряк 100, капуста 60, морква 20, петрушка 5, цибуля ріпчаста 20, томатне пюре 15, борошно 5, маргарин столовий 10, цукор 5, оцет 3%-ий 8, сметана 10, лавровий лист, перець, зелень.*

Але, як ви розумієте, це рецепт для громадського харчування. Ніхто при здоровому глузді не буде відрізати 42 грами корейки і відміряти 15 грамів томатного пюре. Це лише пропорції на одну тарілку, коли готують готують 100 порцій.

У більш людському виді рецепт флотського борщу має такий вигляд:

> *Інгредієнти:*
> *На 5 порцій: 250 г бекону, 500 г буряка, 250 г капусти білокачанної, 400 г картоплі, 130 г моркви, 120 г цибулі ріпчастої, 30 г кореня петрушки, 80 г томатного пюре, 40 г свинячого топленого сала, 25 г цукру, 40 г оцту 3%-го, 1800 г бульйону м’ясно-костяного з копченею, сметана, 3-4 зубчики часнику, пряноші, сіль, зелень.*
> *Почищений буряк, моркву, петрушку, ріпчасту цибулю нарізаємо скибками, свіжу капусту — шашками [прим. пер.: шахівницею] (квадратиками), картоплю — кубиками. У м’ясно-костяному бульйоні відварюємо бекон, який потім нарізаємо скибочками по 1-2 шматки на порцію. Нарізаний буряк тушкуємо, потім кладемо до нього пасеровані овочі, а наприкінці тушкування — цукор. У киплячий бульйон кладемо нарізану капусту і картоплю, а за 5-10 хвилин — тушкований буряк з пасерованими овочами, доводимо до кипіння, затим уводимо перець горошком, лавровий лист, сіль, проварюємо все ще 5-7 хвилин. У бульйон додаємо часник, розтертий зі свинячим салом.*
> *При подачі борщу у тарілку кладемо шматок вареного бекону, насипаємо борщ, додаємо сметану і притрушуємо подрібненою зеленню.*

Сьогодні флотський борщ — це скоріш спогад про часи СРСР. Його готують або в ресторанах радянської тематики, або в містах, якось пов’язаних із флотом. *[…]*

Страх виборів

Звісно, всім, хто слідкує за українським інформаційним простором, давно зрозуміло, що Ельґато належить до пулу так званих “позитивних блогерів”. Це очевидно з багатьох аспектів: вибірковості тем, які він висвітлює, обережної подачі, регулярної раптової мовчанки в кризові для влади моменти. Тож я очікував “охранительського” посту від нього.

> *Федоров пропонує вибори.*
> *Незалежно від того, підтримуєте ви цю ідею чи ні, зверніть увагу на наступне:*
> *1. Ще вчора Федоров не хотів ніяких виборів – Федоров хотів домовлятися з Зеленським, хотів бути міністром оборони в його команді роками. Роками без жодних виборів. І тільки коли в Раду не внесли його кандидатуру – терміново захотів виборів. Як його принципова позиція зміниться завтра в залежності від кон'юнктури?*
> *2. Вчора він був в пулі влади, змінив декілька посад найвищого гатунку в уряді, і планував залишатися в команді надалі, а вже сьогодні – злочинна влада, злодій на злодії сидить, доколє, голосуй серцем.*
> *3. Людина, яка збирається стати гарантом конституції – починає з топтання по тій самій конституції, коли їй потрібно. І хоча заборона на вибори під час війни там прописана не найяснішим і найкращим чином – очевидно, що власне бачення Федорова для нього важливіше, ніж якісь там закони. Так само, як до цього його власне бачення війни було важливішим за стратегію генштабу.*
> *4. Уже сама заява Федорова розколола людей на два табори – тих, хто підтримує вибори, і тих, хто проти. Не важко уявити, якого масштабу розкол чекає на країну під час виборчої компанії, де всі будуть поливати друг друга лайном і звинувачувати в найстрашніших гріхах. В хід піде усе. Це буде епоха ненависті всіх до всіх. Крім росіян, окупантів – про них забудуть, вони стануть звичним фоном десь позаду, а головні вороги он вони, рвуться до корита, тут і зараз!*
> *5. Федоров відмовився підтримати тисячі людей, які заради нього місяць день за днем виходили на протести – бо в нього наклювувався договорнячок з президентом. Ну а тепер навпаки, вставай страна огромная, всі на вибори, посаду таки не дали, сволочі.*
>
> *Якщо спитаєте мене – я проти виборів під час війни. Не дарма тисячі років існують закони мирного часу і закони часу війни, і це правило добре себе показувало. А от коли в мирний час керують наче в воєнний – все валиться, виходить диктатура і тиранія. Коли під час воєнного стану поводяться так, наче війни немає – виходить УНР, крах і голодомор.*
> *Федоров же показує себе як кон'юнктурний політик, популіст, який на шляху до своєї мети готовий залишати позаду себе випалену землю і руїни.*
> *Федоров казав, що в нього є купа варіантів, як він буде рухатися далі заради посилення України. А вибрав лише піврічний срач, безсенсовий і безпощадний, на який перетворилися б вибори.*
> *У нас дуже цікавий інформаційний потік – ми можемо проґавити найбільший і найуспішніший за 4 роки контрнаступ, бо Оля Полякова (о Господи) шось сказала (і це щось ще й перекрутили і неправильно зрозуміли). Ну тепер нове шоу. Там, до речі, Росія в найбільшій дупі з початку війни, але то таке.*

Але, зрештою, і це пройде.

– *Ельґато*.

Оскільки я категорично незгоден із позицією людей, які панічно бояться слова “вибори”, мені закортіло критично відгукнутися на цей текст.

По-перше, справа не в особі Федорова, тож абсолютно байдуже, що він там собі хоче. Бо відновлення Федорова на посаді міністра оборони — це не про віру в месію, це про удар по шулерських руках, які об’єктивно давно необхідно ударити за численні “комбінації”. Інакше зваримося, як ті жабки на повільному вогні. Від самого 2019 року ні на день не зникала перспектива прокинутися в “Маленькій україномовній Росії”: від Богдана до Єрмака, від карантину до навали — багато років країна існує всупереч рішенням влади, долаючи державну владу як перепону. Тому природно, коли стало зрозуміло, що Володимир Зеленський відмовляється йти на зустріч протестувальникам, нарешті постало питання: а не легше замінити самого цього “геніального кадровика”, який котрий рік тасує друзів на посадах?

По-друге, ми обираємо кращих із гірших, бо інших у розпорядженні не маємо. Так само Євромайдан гидував своїми номінальними “лідерами”, але від того не ставав на бік Януковича. Бо для протесту особистості — лише засіб впливу на систему.

По-третє, вибори Президента України під час війни заборонені законом про воєнний стан, а не Конституцією. Конституція лише пролонгує поточне скликання Верховної Ради. До слова, положення того закону дуже сумнівні, оскільки у тексті Конституції не передбачено

понадстрокове перебування на посаді. І “за збігом обставин” у нас хронічний параліч роботи Конституційного суду ще з часів інавгурації Зеленського. Взагалі, як чудово, що чинний “гарант конституції” дотримується букви законів, зокрема самовільно призначаючи виконувача обов’язків міністра оборони та ще не цивільного. Владнати нюанси заднім числом — це зразковий легізм, чи не так? А ще нагадаю, що пан Президент свого часу Адміністрацію Президента України перейменував на Офіс, щоб обійти закон про люстрацію, де, бач, Адміністрація згадана, а ось якийсь Офіс не фігурує. Ні, у цій суперечці жодна сторона не боронить недоторканність закону.

По-четверте, одностайність за будь-яку ціну, а фактично безумовна згода з начальством — це ґрунт, на якому виростають і стоять авторитарні та тоталітарні режими. Ми у складній ситуації, країні потрібні складні рішення. Конкуренція підходів, ідей, рішень — оцей страшний “розбрат” — це якраз відгомін старої демократії мирного часу. Боятися цього — боятися свободи.

По-п’яте, схоже, Федоров дійсно намагався не поглиблювати конфлікт із Зеленським, щоб не робити своє повернення неможливим. Я не бачу в тому підході чогось поганого — навпаки розумний підхід. Ставку же підняв, бо стало очевидно, що вже ендшпіль, а поступки не буде. То в чому суть претензії? Слід змиритись з половинчатою перемогою? З нас достатньо усунення Сирського й призначення Драпатого? Чи Федорову слід було відразу істерично вимагати відставки Зеленського? Євромайдан, взагалі-то, теж не за повалення Януковича стояв: народ спершу хотів лишень підпису під угодою про Асоціацію. Події розвиваються в часі — так буває.

До речі, в УНР не було виборів. Народна Республіка впала під керівництвом самопризначених харизматиків з Директорії. Можна скільки завгодно боятись чвар виборної влади, але ефективних “болбочанів” розстрілюють єдиноначальники з диктаторськими повноваженнями.

Безперечно, будуть великі проблеми з організацією виборчого процесу, але мене дивують українці, які між, так, малорепрезентативними, але хоч якимись виборами і десятиліттям без будь-яких обирають безстрокову відсутність виборів.

Ну, головне: ніхто не змушує голосувати за “популіста й кон’юнктурщика” Федорова на тих виборах.

P.S. Останні абзаци в стилі “подивіться в інший бік” коментувати лінь.

Update: Бачу, чимало людей в соцмережах вважають вибори організаційно неможливими в наших умовах. Як на мене, у нашій ситуації важливішою є принципова змінність влади, аніж повнота народного волевиявлення. Тому найпростішим способом оновити керівництво було б призначення Голови Верховної Ради виконувачем обов’язків Президента після відставки останнього. Звісно, поточний голова ВР як очільник держави навряд когось влаштує, тому попередньо слід провести опитування в “Дії” й голосування в Раді за призначення нового. Недолік такої схеми лише в тому, що виконувача обов’язків Президента України можна призначити лише з числа чинних депутатів.

Символіка Слобідської України

Прапор Північної Слобожанщини

Українській рейд на Білогородчину в 2023 році подарував нам мемну “Білгородську Народну Республіку”. Так, на жаль, ні вилазки у Білгородську область, ні пізніший похід ЗСУ на Курщину не розвинулись у щось більше, одначе вони вже лишили свій слід у історії та українській культурі. Тож я пишаюся, що причетний до появи прапора так званої "БНР".

На перший погляд прапор “Білгородської Народної Республіки” може здатись нелогічним: маємо чорну смугу на стязі так званого Білогір’я. Проте це не довільна Інтернет-творчість, а справжній прапор, що має певну історію й сенси.

У 2014 році я знайшов на порталі "Гайдамака" неофіційний прапор Східної Слобожанщини і завантажив його версію на Вікіпедію. Ось, що там зазначалось до прапора:

> *Переймаються місцеві патріоти і ідеєю використання українських національних прапорів, як символів Східної Слобожанщини. У цьому плані цікавою є недавня дискусія у місцевій інтернет-мережі щодо того, яким має бути сучасний прапор Острогозького козацького полка. Як твердять місцеві краєзнавці, перший острогозький полковник Зиньківський прийшов на Східну Слобожанщину з України із Січовим знаменом червоного кольору, на якому було вишите обличчя Спасителя, можливо разом з ликом Божої Матері. Сучасні нащадки острогозьких козаків вирішили поєднати старі традиції з національною українською символікою. Так виник сучасний прапор острогозького козацтва. Він є трьохкольоровим.*

Верхні смуги є українськими національними – жовтою та блакитною. Нижня смуга – чорна. Вона нагадує, що східнослобідський регіон відрізняється від навколишніх російських земель своїми родючими чорноземними ґрунтами, що в свою чергу єднає цей край з українськими землями. Також чорна смуга є символом смутку за загибеллю козацтва, що було знищено за вказівкою Катерини Другої, і нащадки якого не змогли вибороти волі для України у буремному 1918-му році. У центрі прапора лик Спаса Нерукотворного, як згадка про перший прапор острогозьких козаків 17-го століття.
Мені здається, що символіка цього прапору є дуже вдалою щодо висвітлення української ідеї на Східній Слобожанщині. Цей прапор можна вважати не лише символом сучасного острогозького козацтва, але й символом усієї української Східної Слобожанщини, яка не зважаючи на усі лихі негаразди, не дає тут сконати повністю українській душі. Пропоную українській спільноті в Україні та за її межами визнати цей прапор національним знаменом українців Курщини, Білгородщини та Подоння.

Первинно це була символіка сучасного Острогозького козацтва (маленька організація, заснована в 2008 році). Російські слобідські козаки, очевидно, взяли собі за зразок прапор донців і замінили одну смугу на чорну, бо в Росії Білгород і Вороніж відносять до так званого "Чорнозем'я". На чудову присутність жовто-блакитного на знамені увагу тоді ніхто не звернув.

Впевнений, що саме поява зображення на Вікіпедії зробила вдалий прапор відносно відомим загалу.

І хоч прапор походить із Вороніжчини, він чудово пасує "БНР": на гербі області орел над золотим левом не білий, а чорний. Себто знамено у гербових кольорах.

Прапори слобожанських козацьких полків

Оригінально публікація на ЖЖ від 03.09.2020.

Унікальним був прапор черкаського (цебто українського) слобідського полку Рибного острогу (нині Острогозьк): на знамені містилося зображення Саваофа — Бога-Отця, Господа воїнств. Погодьтесь, символ куди оригінальніший за сніп із сучасного міського герба, або за стандартний Спас Нерукотворний, що розмістився посередині триколору нинішнього острогозького псевдокозацтва.

А ще примітним був сумський козацький прапор: на синьому полотнищі із червоною облямівкою була зображена Богородиця у білих шатах, котра стояла на перекинутому золотому місяці, тримаючи у правиці берло, а у лівиці — немовля Ісуса. Сумський полковий прапор міг би стати чудовою основою для герба області, та не склалося. Сучасний герб Сумщини склався прямо таки із довільних символів, які не мають історичного підґрунтя. Особливо кумедно, що за задумом Гетьманщину на тому гербі представляє хрест Охтирського слобідського полку.

Джерела:

- Шляхом військової звитяги : краєзнавча експедиція для користувачів і організаторів дитячого читання / уклад. Т.І. Бурятова. — Суми : ОКЗ «Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського», 2011. — С. 7. — 5 екз.

- Іванов В.В. Прапори слобідських полків // Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди сімдесятої річниці життя та п’ятдесятих роковин наукової діяльності. — К. : З друкарні Української Академії наук, 1927. — С. 745—747.
- Журавльов Д.В. Військова справа в слобідських козацьких полках у другій половині XVII — першій половині XVIII ст.: Дис… канд. іст. наук: 07.00.01 / Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2002. — 183 арк. — Бібліогр.: арк. 175-183.

Нова харківська міська газета

Потримав у руках PR-газету Терехова — харківську міську газету “Інфо CITI”.

Звісно, на першій шпальті сам міський голова: бідкається про зубожіння. Зручна тема, оскільки це зона відповідальності міністерств, а не мерів.

На розвороті сторінки доволі оперативне зведення про позитивну динаміку на Дніпро(петро)вщині. До речі, задумався: коли область таки перейменують, вийде ситуація, що лише одна з областей на Дніпрі є Дніпровською. Чергова проблема сучасного імені “Катеринопетровська”.

Далі Терехов обіцяє побудувати науковий IT-парк на згарищі ринку при станції Барабашова. Краще б нарешті добудували міст за базаром.

Потім Терехов обіцяє винаймати молодь і закликає центральний уряд до пільг для підприємців й спрощення процедури відшкодування майна, знищеного ворогом. А ще пишається тим, як місто забезпечує безпеку, зариваючись у землю: каже про підземні школи, дитсадки.

Нижче на 3-й сторінці газета розповідає про те, як до переселенців у гуртожитки їздять лікарі-терапевти; як юні футболісти їздили в Британію (5:2 на нашу користь); що відновлення житла в місті відбувається за сприяння норвезької NRC (Norwegian Refugee Council).

У нижньому краї сторінки доволі іронічна замітка про те, що середмістя потребує затінку, а тому комунальники висаджують клени. А чого в нас бракує затінку? Хіба не Кернес-семпай рубав дерева, що той канадський лісоруб секвої?

На 4-й сторінці знову вода про молодь. А нижче сюрприз: виявляється, харківський дельфінарій досі працює! Навіть фото дельфінів надрукували. Я наївно був упевнений, що ці морські тварини давно в евакуації. А ще трохи нижче про марнотратство: про прикрашання фронтового міста.

5-та сторінка, як розумію, — оглядова, про події поза містом. Тут нагадують про нову купюру зі Стусом, про якісь зміни порядку реагування на “булінг (цькування)” у школах. До речі, примітно, що це недолуге запозичення досі пояснюють через українське слово.

Виявляється, 13 серпня був пік Персеїд — зорепаду. Зорепади триватимуть аж по 24 число — до Дня Незалежності. Пропонують загадати бажання.

Інформують про акцію на залізниці: при покупці квитка на деякі поїзди можна заразом замовити книжку, яка чекатиме Вас у потягу. Як зрозумів, йдеться не про бібліотечні послуги, а саме про покупку. Це акція на підтримку українського книговидання.

Іще нащось газета розповідає про появу Редбулла у Маках США та Австралії. Дуже актуальна й важлива інформація!

Повертаємось до справ міста. На 6-й сторінці розповідають про пляжно-волейбольний турнір, яких, ЗВІСНО Ж, відкривав його превелебність сивочола голова міста.

Далі приємні новини про відбудову значно пошкодженого будинку в одному районі та дрібніші ремонти будинків в іншому. Ремонтують дороги, звели укриття для притулку тварин. Інформують про святкові заходи до днів міста, прапора й Незалежності України. В принципі, місто дійсно тримається й живе життя.

Останній аркуш — класика інформаційного шуму безкоштовних газет. Наприклад, тут “топ-7 сезонних овочів літа”, серед яких патисон. І відразу ж нижче, як не потруїтися тим топом: стаття “Як улітку вберегтися від харчових отруєнь”. На звороті гороскоп і асортимент безкоштовних хатніх тварин із притулку. Спершу хотів відсканувати цю сторінку, але зрозумів, що вона більша за А4.

Ось і все. Дуже коротка газетка, майже інформаційний листок.

Росіяни вдарили по дитячому майданчику у Харкові

Сьогодні, 8 травня 2024, росіяни вдарили по спортивному майданчику біля школи, куди ходила дочка мого товариша. Троє дітей поранено, двоє у тяжкому стані. Серед них і друг доньки мого товариша. Прохання за змоги допомогти гривнею сім'ї постраждалого: картка **5168752082558423**.

Update:

Мати постраждалого повідомляє, що наразі загрози життю хлопця немає. У нього осколкове поранення голови, легень та відірвано стопу. Стопу зібрали, але прогнози робити рано: бракує кількох кісток в п'яті. Дитина в свідомості, дихає через кисневу маску. Лікують за рахунок держави.

Катма масла

“Дохуя масла” — один із хрестоматійних творів Леся Подерв’янського, у якому Митець живо й барвисто змалював реалії, чи прямо кажучи, визначальні риси злиденного животіння у пізньому Союзі: тотальний дефіцит і безгідне добитництво.

Але чому саме масло було обрано жаданим продуктом для оповіді? Думається, зникнення масла в 1981 році навіть у Москві добре запам’яталось усім радянським обивателям, коли вже цю подію відзначив у свої мемуарах високий партійний чиновник Анатолій Черняєв.

заказывать, даже требовать и не стесняться признавать, что это не самим им написано.

75-летие Брежнева – всесоюзное и даже интернациональное бесстыдство. Если сопоставить, что было ровно 30 лет назад по случаю 70-летия Сталина, то последний покажется величайшим скромником. Только что не было слов «вождь» и «великий». Все остальное – много больше, чем выдавалось Иосифу Виссарионовичу. «Титанический труд на благо народа»… это произносится на фоне, когда даже в Москве нет масла, когда с полок магазинов убрали конфеты, чтоб осталось, что продавать в самый канун Нового года, когда в столице запрещено продавать больше двух батонов хлеба в одни руки, полкило колбасы, если она вообще появляется и проч.

75-ліття Брежнєва — загальносоюзне і навіть інтернаціональне безстидство. Якщо зіставити [його з тим], що було рівно 30 років тому з нагоди 70-річчя Сталіна, то останній здаватиметься найбільшим скромником. Допіру не було слів “вождь” і “великий”, [та] решта всього — це куди більше, ніж давали Йосипові Віссаріоновичу. “Титанічний труд на благо народу”… це кажуть на тлі [ситуації], КОЛИ НАВІТЬ У МОСКВІ НЕМАЄ МАСЛА, коли з полиць крамниць прибрали цукерки, щоби залишилось, що продавати на самому передодні Нового Року, коли в столиці заборонено продавати більше двох буханок хліба в одні руки, півкіло ковбаси, якщо вона взагалі з’являється, тощо.

Нині багато хто вважає, що пусті полиці прийшли з Горбачовим, однак насправді СРСР вичерпав свій ресурс задовго до нього.

Загинув вікіпедист Юрій Лущай

Під Бахмутом у кінці березня загинув український історик і адміністратор російськомовного розділу Вікіпедії Юрій Лущай, вояк ЗСУ. Про це повідомили на його вікісторінці.

Зазначається, що за 14 з половиною років Лущай зробив понад 86 тисяч редагувань, написав більше двохсот статей і повністю перепрацював ще близько п’ятдесяти. Він знаходився на 122 місці серед усіх учасників російськомовного розділу за кількістю редагувань.

Останнє редагування він зробив 25 березня 2024 року. З 28 березня вважався зниклим безвісти після обстрілу села під Бахмутом. Пізніше стало відомо, що того дня він загинув. У ЗСУ Лущай потрапив рік тому — в січні 2023-го.

Уродженця Краматорська поховали в Мукачівському районі на Закарпатті.

Вічна пам’ять.

Переслідувач

> *Хай Марату згадають про кожну з провин.*
> *Пророк і дбає зазвичай про таких, як він.*

— Сергій Жадан.

Про мого переслідувача

Оригінально публікація на WordPress від 25.08.2022.

Це дуже дивна ситуація, коли здобуваєш переслідувача раніше, ніж хоч якусь популярність.

Приблизно два роки тому мав необачність критично прокоментувати у ЖЖ орфографічні експерименти однієї людини. Тоді мені здалось, що я навіть трохи заступаюсь за фрика, пояснюючи критикам принципи його екзотичного письма. Однак безумець не оцінив. Він зачепився за мене чи не сильніше, ніж за своїх первинних і прямих опонентів.

Він переслідує мене на форумах, у блогах, у Вікіпедії. На багатьох платформах цей добродій отримав баніцію, адже неспроможний писати зв'язно і без образ. Не знаю, чи слід пояснювати, наскільки спотворено він розглядає мої слова, наскільки його рване цитування моїх висловів глибоко поза контекстом часу написання і навіть сусідніх слів, умисно ігнорованих ним. Видається мені, що легше і доречніше пояснити, хто пише про мене.

Мого переслідувача звуть Марат Губаєв (нік Repl1). Він, як і я, харків'янин і програміст. Колись Марат був звичайним обивателем, вів собі непримітний російськомовний фотографський ЖЖ, однак згодом зацікавився політикою. Надворі був початок 2010-х — часи всевладдя Кернеса і Януковича. Спершу Марат просто робив репости заяв "Зеленого Фронту" (харківські природоохороці, яких пов'язували з Аваковим). Можливо, Губаєв був серед активістів, що виступали проти будівництва дороги, яка відмежувала Саржин яр від Центрального парку. Знаю точно, що він, як і я, брав участь у харківському Євромайдані. Навіть більше: Губаєв був на горезвісному форумі регіональних євромайданів.

Мені не відомо, у який самий момент Маратова психіка не витримала напруженого політичного життя. Уже за нової влади Губаєв почав учиняти абсурд, як-от петиції за заборону дідів-морозів, знищення собак за гавкіт і за обов'язкову наявність досвіду бджільництва у кандидатів у президенти (фора для переобрання Ющенка?). Українська політична думка ніколи не буває окремою від питання мови, тож Марат скоро перейшов на екзотичну етимологічно-морфологічну орфографію для української мови (і йому тепер емоційно тяжко писати нормативно). Будучи татарином, також намагався скласти словник кримськотатарської мови. Вимагав державного статусу для лемківської говірки, за що, до речі, отримав догану від самих лемків.

ЗАЯВА ВУТЛ

На офіційному інтернет-представництві Президента України 11 серпня 2020 р. з'явилося електронне звернення під назвою «Кримськотатарська та Лемківська мови мають мати особливий статус на загальнодержавному рівні», автор-ініціатор якого Марат Губаєв.

Всеукраїнське товариство «Лемківщина» заявляє, що дана петиція є провокацією, ворожою та спеціально придуманою. Лемки, як етнографічна група українського народу, має свою говірку-діалект української мови, а не мову, що потребує особливого статусу.

Лемки України відмежовуються від цієї ганебної петиції та спроби посіяти міжетнічну ворожнечу.

Голова ВУТЛ О.Венгринович

PS. Текст звернення наводити не будемо: він складений примітивно, з безліччю граматичних помилок. Марат Губаєв із Харкова вже відомий своєю петицією від 3 січня 2019 р. про заборону «Дідів-Морозів» і дитячих новорічних забав, як «нездорову традицію».

Губаєв глибоко ненавидить так званих "порохоботів", позаяк ототожнює політичні фігури Кернеса і Порошенка. Водночас він прихильний до спадкоємного Кернесу Терехова і набагато менш націоналістичного президента Зеленського.

Підозрюю, що я не єдиний, кого переслідує Марат Губаєв, однак точно я у його ненависних фаворитах.

«Лемківщина» Марату Губаєву

Заява Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

> *На офіційному інтернет-представництві Президента України з'явилася електронна петиція, автор Марат Губаєв, про надання лемківській мові особливого статусу на загальнодержавному рівні.*
> *Всеукраїнське Товариство «Лемківщина» заявляє, що дана петиція є провокацією, ворожою та спеціально надуманою. Лемки, як етнографічна група українського народу, мають говірку, діалект української мови, а не мову. Товариство «Лемківщина» відмежовується від цієї ганебної петиції та спроб посіяти міжетнічну ворожнечу.*
> *— Колегія Товариства.*
>
> *Марату Губаєву*
> *Всеукраїнське Товариство «Лемківщина» вважає вашу петицію провокацією, вороже направленою на роздуття міжнаціональних відносин. Хто ви такий і хто дав вам право виступати від імені лемків? Лемки є етнографічною групою українського народу і має*

говірку, діалект української мови, а не мову.
ТОВАРИСТВО вимагає негайно зняти цю брехливу публікацію, інакше будемо вас вважати провокатором, і залишає за собою право звернутися до відповідних органів.
— Голова Товариства О. Венгринович.

Про дивацтва мого переслідувача

Оригінально публікація на ЖЖ від 30.06.2020.

Особливою рисою дописів цієї людини є авторська орфографія, котру добродій Губаєв використовує навіть у офіційних зверненнях до влади.

Губаєв написав більше десятка петицій Президентові України, на прикладі яких можна розглянути його «дужкопис». Ось кілька з них:

- Забороняти абетки — погано!
- Контроль за поведінкою собак;
- Кожен кандидат у президенти має мати досвід у бджільництві!
- «Діди Морози» та дитячі новорічні заходи мають бути суворо заборонені!
- Собаки та паління в багатоквартирних будинках мають бути заборонені під страхом конфіскації житла!

> *В разі поруше□ ннясобакою громадського порядку, собака-порушник знищується, властник несе vідповідальність за дії собаки, як за свои властні…*

Нищитель собак позначає протетичну В латинською літерою V, не спрощує збіги приголосних («власТні») і зберігає іншомовні подвоєння. Дужкою Марат позначає очевидне нерозривне читання довгих приголосних і диграфів-африкат.

> *…сучасний вулик був винаідений в Украині…*

Також можна помітити розрізнення [йі] та [йи], що має як етимологічну та морфологічну підстави, так і орфоепічну («Україну» дійсно слід вимовляти через [йи]). У свою чергу І після голосної тут позначає йот.

> *Заборона тако ж стосується Кримських Татар на ок'купованому Криму себто Вкраинських громадян!!!*

З префіксоїдами Губаєв поводиться непослідовно: виділяє апострофом іншомовні, однак майже не чіпає слов'янські. Користається англійськими правилами капіталізації.

Є й інші відхилення від нормативного письма, але через малу частотність прикладів про них важко судити. Помітив слобожанське кінцеве -рь, роздільне написання складних прислівників і сполучників («тако ж»).

> *Собаки без власника мають бути знищені.*

Лютий 2022-го: Марате! І кожен з нас!

Оригінально публікація на ЖЖ від 27.02.2022.

Ми українці — у нас у всіх різні погляди з нюансами, але ми твердо єдині в думці, що Україна має бути незалежною, вільною і соборною. Нема життя у колонії тоталітарної держави — там животіння, страждання, очікування несправедливої кари і для багатьох, безумовно, певна смерть.

Хочу звернутися до всіх своїх читачів, а також до давнього мого переслідувача — Марата Губаєва з харківських П’ятихаток — до тих, хто зараз опинився у прифронтовій зоні або буквально на фронті, як цивільний або військовий. Я усім вам зичу уціліти й зберегти своє майно. Тримайтесь, і ми побачимо крах Путіна!

Путин — хуйло! Русский — иди нахуй!

Не вірю, а знаю: переможемо!

Вибори мертвого мера

Добірка абсолютно неактуальних дописів про місцеві вибори 2020 року. Можливо, комусь буде цікаво пригадати те гротескне харківське змагання із присмертним Геннадієм Кернесом.

Нова Юлія української політики

Оригінально публікація на ЖЖ від 07.09.2020.

Прочитав агітаційну газетку.

Інформаційний вісник Блоку Світличної «Разом» починається з інтерв'ю господарки Блоку, а те — із очевидно справедливого звинувачення чинної влади в економічній неефективності. Далі критика Уряду за відсутність програми, Верховної Ради — за бездумний турборежим. А ще критика законів про гральний бізнес і ринок землі.

Ну, особисто я байдужий до теми казино, чи навіть радше за їхню легалізацію. І абсолютно точно за впровадження продажу землі. Тому цей популізм, хоч і очікуваний, та трошки засмутив.

Далі у Світличної в газетці йде обурення нецільовим використанням корона-вірусного фонду й різкий перехід до гани харківського самоврядування. На жаль, замало конкретики в

критиці буквально всього. Тому після прочитання матеріал видається суцільною ностальгією за минулими успіхами в кріслі керівника ОДА. Однак йтиму по порядку написаного.

Світлична пропонує затвердити программу «одного покоління», себто 25-річку. Особого сенсу не бачу. Наявність програми не гарантує виконання, особливо в умовах мінливості державного курсу, зав'язаного на симпатії чергового чинного президента. Навіть євроатлантична інтеграція, прописана в Конституції, не заважає поки чинному пропагувати скепсис щодо майбутнього членства нашої країни в НАТО та ЄС. 25-літню урядову програму ігнорувати буде ще простіше.

Далі по тексту Світлична виступає за ствердження місцевої влади, за опору на неї в економічному розвитку країни. Здорове бажання. По суті, продовження порошенківської ідеї децентралізації, яку зараз активно саботують Зелені.

В інфографіці Юлія трошки хвалиться своїми економічними успіхами в бутність облголовою, а також рейтингами довіри: конкурентами в опитуваннях виступають Фельдман, Чернов, Кучер. Опитування від групи «Рейтинг». Щоправда одне з них дивне: *про вибори губернатора*. Обласні голови в Україні ніколи не обиралися всенародно. Голов державних адміністрацій завжди призначав президент — на свій розсуд, аж поки Порошенко не запровадив конкурсний відбір, але це все одно не вибори. Хай там як, серед циферок є одна варта уваги поза контекстом місцевих виборів у Харкові: **59%** опитаних на Харківщині незадоволені діяльністю Найвеличнішого лідера світу й нашої держави. Цифра липнева.

На наступній сторінці нудьга: регалії народної депутатки і її роз'їзди по всяких весях. Пані двічі ставала віце-президентом Палати регіонів Конгресу місцевих і регіональних влад Європи, є доктором наук.

Аж на 5 сторінці вісника нам нарешті представляють команду:

- Ігор Черняк, харківський міський депутат;
- Євген Красников, малоданилівський депутат;
- Олена Горошко, професор;
- Микола Сапелкін, атошник, роганський депутат;
- Дмитро Булах, харківський обласний депутат.

Власне, саме особа Булаха зробила в моїх очах Блок Світличної *достойним* варіантом для голосування. Маю великий кредит довіри до цього політика.

На цьому програмна й політична частина вісника завершується. Далі роз'яснення щодо виборчого процесу, краєзнавчі замальовки, гороскоп та анеґдоти.

Порохоботи Харківщини

Оригінально публікація на ЖЖ від 29.09.2020.

Продовжуємо гортати агітаційну літературу, яку поширюють на вулицях Харкова. Минулого разу я оглядав газету Світличної, а сьогодні нахабно взяв агітку «Європейської Солідарності». Зухвалі порохоботчики самовпевнено сидять у наметі і зовсім не намагаються всучити тобі в руки примірник свіжонадрукованої макулатури, чим нехтують нашими політичними традиціями.

Перша шпальта повністю присвячена злобі дня — клятому смердючому коксохіму «Новомет». Виграшна стратегія. Навіть дивно, що я поки не бачив, щоб решта політсил піднімала цю тему.

Друга сторінка представляє двох головних висуванців від харківського осередку партії: Галину Куц і Олега Абрамичева.

Куц Галина Михайлівна — професор кафедри політології, соціології та культурології Харківського педагогічного. Себто в певному роді політика це її фах, хоч досі вона політиком не була. Виступає за правильні патріотичні інформаційну й освітню політики, підтримує курс на децентралізацію, — коротше, вторить лінії партії. А лінія в партії добра.

Олег «Піротехнік» Абрамичев (по батькові в тексті не помітив) — волонтер і «просто хороший хлопець», позаяк інших його занять і регалій газета не згадує. Є кандидатом ЄС на посаду Харківського міського голови. Добродій твердий противник реваншу. Підкреслюється, що свою програму кандидат написав особисто. Щоправда виписані її «основні напрямки» звучать аж надто стандартно чи навіть як просто обов’язкові: бюджет міста, охорона

здоров’я, будівництво й архітектура, освіта, наука, культура, інфраструктура, транспорт. Що ж, вірю, що писав сам.

Третя сторінка поділена між двома блоками: соціологія і «методичка для історичної полеміки з ватою» (під заголовком «Український Харків»).

«Методичка» представляє з себе добірку коротких біографій видатних харків’ян-патріотів: Сумцова, Міхновського, Отамановського, Удовиченка і Сергія Прокоповича Тимошенка.

Соціологія ж наведена для переконання читача в тому, що «Солідарність» усе ще стронг! Згадується кількість голосів за Порошенка та ЄС на обох останніх виборах, наводяться відсотки незадоволення діяльністю «Слуг». ПРЯМИМ текстом запевняють, що вихід Райніна й Світличної жодним чином не підважує позиції харківського осередку «БППістів». Очевидно, це був насправді болючий удар. Й образа дуже сильна: «Разом!» згадують поряд із Блоком Кернеса й ОПЗЖ.

На останній сторінці знаходжу розгадку усієї тієї жовчі, якою пані Фріз плювалася на Юлію Світличну під час довиборів у Верховну Раду, — Ірина Фріз очолила осередок ЄС на Харківщині.

На звороті окреслюється діяльність харківських ЄСівців, при цьому з легким ухилом у новомодний фемінізм. Чому саме «жінки-кандидатки» (плеоназм) потребували тренінгу з ведення виборчої кампанії мені незрозуміло. Про тренінги кандидатів-чоловіків ні слова. Діяльність осередку цілком відповідна міському масштабові: велопробіги, вікторини, документальні стрічки — звичайне здорове життя міста. Навіть дивно, що в нас такими речами опікуються політичні партії, а не «безбарвні» ГО.

Також до газети я взяв якийсь флаєр з пунктами, але там суцільна вода «за все хороше»: якийсь абстрактний «розвиток людського капіталу», «створення нових робочих місць» (після Зеленського це вже мем). Єдине, що привертає увагу, — половина з них «зелені» в старому сенсі, цебто екологічні.

Ну, подивимося у кінці жовтня, скільки ЄСівців заїде в міськраду на горбі коксохіму.

Сині проффесіонали

Оригінально публікація на ЖЖ від 09.10.2020.

Ймовірно, низка моїх передвиборних дописів обірвалася б на другому, якби не випадок. Не мав наміру підходити й брати «регіоналівську» агітацію, та вона сама трапила мені до рук. Два примірники такої собі «інформаційно-агітаційної газети» були засунуті якимось невідбулим читачем за ручку дверей станції метрополітену.

Перше, на що звертаєш увагу, — що Опозиційний блок «За життя» посоромився на першій шпальті розмістити логотип і написати великими літерами свою назву. Натомість агітка видає себе за якусь аналітичну періодику. Звісно, жодної аналітики всередині не знайти. Водночас стилістика впізнавана й, думається, мусить обдурити не стільки патріотичного виборця, скільки потенційного виборця Кернеса. І саме до Кернеса вона нещадна.

Дивно таке зазначати, але такої нищівної критики чинного міського голови Харкова я ще не бачив у виборчій агітації. Газета буквально починає з того, про що всі харківські патріоти думають, але чомусь у двох попередніх агітках промовчали: Харків гине під непомірною фінансовою вагою парків-зоопарків. Охорона здоров'я, водо- і теплопостачання — все розвалюється, а Гепа тим часом розставляє горезвісні коштовиті лавочки. «За животіння» йдуть на вибори під зрозумілим, простим і ефективним гаслом: «Центр міста — кожен двір», — цебто виступаючи за розвиток периферії й інфраструктури.

Чому ж ці «юпітери» дозволяють собі те, на що не наважуються «патріотичні бички»? Місцевий осередок очолили Райнін і Фельдман. Можна сказати, що це давня і реальна дієва опозиція до міні-режиму Гепи. Опозиція не ідеологічна, а суто економічна. Війни Кернеса і

Фельдмана за ринок Барабашова тривають не перший рік. До речі, це люди без значного негативу за плечима — у випадку Фельдмана навіть навпаки: харків'яни люблять його галерею й екопарк, не гребують його безмежним базаром. Та на жаль, короля робить почет. На останніх сторінках агітки захований увесь гній цієї політичної сили: одіозні Лесики (2 штуки), Скоробагачі (теж не один) та інші.

Тож, хоч цього разу «регіонали» утрималися від антиукраїнської риторики і навіть кажуть правильні речі, мушу сказати їхній політсилі очікуване «Ні». Однак думаю, у місцевого осередку ОПЗЖ є добрі шанси стати переможцем грядущих виборів. Особливо на тлі хвороби головного фаворита гонки.

Кернес — наш мер / Кернес ваш вмер

Оригінально публікація на ЖЖ від 15.10.2020.

І знову випадок подовжує мою низку оглядів друкованої харківської агітації: родич узяв пакет від Блоку Кернеса.

Схоже, «Успішний Харків» зовсім не докладає зусиль. Газетка — суцільні беззмістовні «біографії» висуванців у форматі «народився, відучився і поки що не вмер».

Листівка, що йде доважком, трохи більш інформативна. Нас запевняють, що гепинці «небайдужі до історії міста», «створюють умови для комфортного життя» і «відповідають за

вчинки». Коротше, сцють в очі, не слабше за «Слуг». Але головне послання бомажки: Кернес живий і безальтернативний!

Хтось таки здох. Коли не фізично, то політично.

P.S.: Якщо з такою агітацією переможе знову Гепа, тоді харків'яни не кращі за індіанців, котрі продали батьківщину за намисто.

Пам’ятаємо, не пробачимо

Оригінально публікація на ЖЖ від 02.03.2021.

1 березня 2014 року російські засланці захопили Харківську ОДА .

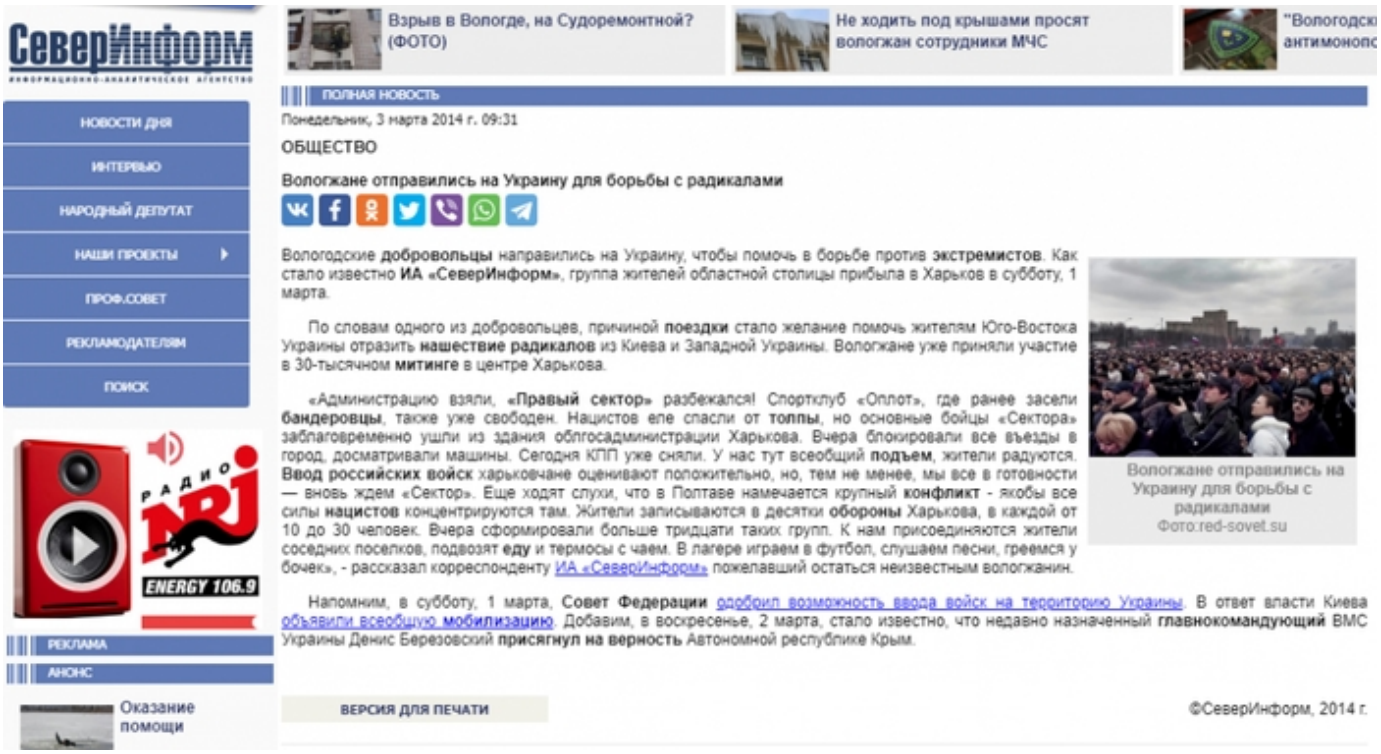
СеверИнформ

Взрыв в Вологде, на Судоремонтной? (ФОТО)

Не ходить под крышами просят вологжан сотрудники МЧС

НОВОСТИ ДНЯ
ИНТЕРВЬЮ
НАРОДНЫЙ ДЕПУТАТ
НАШИ ПРОЕКТЫ
ПРОФ.СОВЕТ
РЕКЛАМОДАТЕЛЯМ
ПОИСК

ПОЛНАЯ НОВОСТЬ

Понедельник, 3 марта 2014 г. 09:31

ОБЩЕСТВО

Вологжане отправились на Украину для борьбы с радикалами

Вологодские **добровольцы** направились на Украину, чтобы помочь в борьбе против **экстремистов**. Как стало известно **ИА «СеверИнформ»**, группа жителей областной столицы прибыла в Харьков в субботу, 1 марта.

По словам одного из добровольцев, причиной **поездки** стало желание помочь жителям Юго-Востока Украины отразить **нашествие радикалов** из Киева и Западной Украины. Вологжане уже приняли участие в 30-тысячном **митинге** в центре Харькова.

«Администрацию взяли, **«Правый сектор»** разбежался! Спортклуб «Оплот», где ранее засели **бандеровцы**, также уже свободен. Нацистов еле спасли от **толпы**, но основные бойцы «Сектора» заблаговременно ушли из здания облгосадминистрации Харькова. Вчера блокировали все въезды в город, досматривали машины. Сегодня КПП уже сняли. У нас тут всеобщий **подъем**, жители радуются. **Ввод российских войск** харьковчане оценивают положительно, но, тем не менее, мы все в готовности — вновь ждем «Сектор». Еще ходят слухи, что в Полтаве намечается крупный **конфликт** - якобы все силы **нацистов** концентрируются там. Жители записываются в десятки **обороны** Харькова, в каждой от 10 до 30 человек. Вчера сформировали больше тридцати таких групп. К нам присоединяются жители соседних поселков, подвозят **еду** и термосы с чаем. В лагере играем в футбол, слушаем песни, греемся у бочек», - рассказал корреспонденту ИА «СеверИнформ» пожелавший остаться неизвестным вологжанин.

Вологжане отправились на Украину для борьбы с радикалами
Фото:red-sovet.su

Напомним, в субботу, 1 марта, **Совет Федерации** одобрил возможность ввода войск на территорию Украины. В ответ власти Киева объявили всеобщую мобилизацию. Добавим, в воскресенье, 2 марта, стало известно, что недавно назначенный **главнокомандующий** ВМС Украины Денис Березовский **присягнул на верность** Автономной республике Крым.

РЕКЛАМА
АНОНС
Оказание помощи

ВЕРСИЯ ДЛЯ ПЕЧАТИ

©СеверИнформ, 2014 г.

Того горезвісного дня я на власні очі побачив увесь той навезений тлум, що курсував по середмістю у не в змозі відрізнити театри від адміністративних будівель, чув гомін із чужинським акцентом. Я зупинився під Кобзарем. Неподалік монументу Шевченкові ридала дівчина — була переконана, що під час штурму ХОДА загинув її друг. Згодом, на щастя, стало відомо, що жоден із побитих не помер. Повз мене проходили озброєні палицями і битками юрби. «Сколько время? По-нашему семь» — перекинулися між собою молодики у смугастих стрічках. Була п’ята година зимового часу за Києвом. А от у Москві, котра тоді жила за цілорічним літнім, — дійсно вже сьома.

І це був Харків, у якому тільки-но, 22 лютого, багатотисячним мітингом харків’яни зірвали сепаратистський з’їзд, злякали особисто Януковича, який засів у заміському готелі «Суперіор». І ось за тиждень Росія втопила місто в своєму бидлі — везла звідусіль: і з сусіднього Бєлгорода, і з далекої Вологди, — та хвиля відхлинула наступного ж дня. Місто і країна встояли. Кремль прорахувався: можливо прислати москвича підняти російський прапор над державою адміністрацією, але втримувати той прапор потрібні місцеві, а місцевих дурнів, на щастя, забракло.

Дурні, звісно, були. Саме вони, вже ізольовані від Росії, вчинили квітневий заключний акорд. І тоді всі побачили невідповідність цієї «сили» масштабові міста-мільйонника, а тим паче масштабові української держави.

Оригінально публікація на ЖЖ від 16.02.2021.

Цікаве поєднання Другої світової війни і Розстріляного відродження:

У вірші, написаному з нагоди визволення Харкова від німецької окупації, Володимир Сосюра згадує будинок «Слово», у котрому мешкало чимало українських літераторів, репресованих у 1930-ті роки.

Слід зауважити, що текст вірша майже не гуглиться в мережі. Можливо, цей поетичний твір ніколи не публікували повторно.

Знайдено у 8 (60) номері щотижневика «Литература и искусство» за 23 лютого 1943 року.

О Харків мій!

Ти знову наш! Сокольники і поле,
мости і даль, і Лопань і сади…
Ти наш, ти наш, чужим не був ніколи,
о, Харків мій, навіки, назавжди!..

Весь у крові, в руїнах, у пожарі,
ти одбивав навалу в злих ночах,
і під шоломом очі темно-карі
сіяли гордо… Навіть на ножах

ти не здавався… Пси голодні вили

в твоїх кутках, на вулицях глухих…
Багнети злі твоє терзали тіло, —
ти не здавався… Ждав синів своїх…

І от, вони, у сяєві, у славі,
прийшли в громах, визвольники твої…
Лежать бандити покотом… криваві
од них повзуть по бруку ручаї…

О Харків мій… Будинок рідний, «Слово»…
Квартира та, число п'ятдесят сім,
де я любив, так ніжно й малиново,
де в щасті жив… О мій, далекий дім!..

Чи ти стоїш?.. А ні?!. То знову встанеш,
як діамант!.. і зацвіте Будпром,
як рідний край… А ти на мене глянеш
отим знайомим дорогим вікном,

де з-за фіранки золота голівка
дивилась в тьму, чи йду я, чи не йду…
Так бий же, бий в обличчя риже, цівка,
щоб залунала музика в саду!..

У тім саду… в садах по Україні,
на тій землі, куди ладен я йти,
хоч й на обрубках ніг!.. О сни чаїні,
моєї юні росяні цвіти!..

[Останній куплет не наводжу через політичну застарілість]

8 квітня 2014 року бійці спеціального підрозділу НГУ “Ягуар” звільнили від сепаратистів-захопників будівлю Харківської обласної державної адміністрації .

Дау(н)[,] Хржановський

Оригінально публікація на ЖЖ від 01.10.2020.

Цей допис запізнився на кілька років — все лінувався зводити численні скандали в єдину добірку, проте завжди розумів, що це необхідно коли-небудь зробити.

> *…Это будет довольно грязная история, у меня нет иллюзий по поводу «Дау». Как мне рассказывал знакомый, который окончил продюсерский, «с этим фильмом все понятно, многие мои знакомые продюсерские компании решили за него не браться, потому что в сценарии уже читали, как медсестра вступает в интимные отношения с парализованным Ландау. А он лежит под капельницей, и у него слюна течет».*
> *И это все обязательно крупным планом — «слюна течет» и «много мяса».*

— Ксенія Прилєпська.

Спостерігав за кінодовгобудом Хржановського ледь не з моменту завершення зйомок, коли мою увагу привернув галас, піднятий через неприбрані «декорації» в містечку Ізюм. На жаль, той відеорепортаж із обуренням місцевого населення я загубив. Проте не загубив безсоромне інтерв'ю, де людина зі знімальної групи просто таки пишається скоєним неподобством.

> *Мы со своими съемками засрали пол-Харькова, а потом еще и доисторический город Изюм, причем в прямом смысле — привезли двести грузовиков навоза и размазали его по улицам. И так его там и оставили. Изюмцы были, конечно, не в восторге.*

— Андрій Майовєр в інтерв'ю «Афіші».

У міста завозили багно і гівно, шукали для масовки волохатих жінок, цупили антикварні декорації — спершу видавалося, що маємо справу лишень із пересічним російським бидляцтвом і неповагою до української історії. Та згодом стали доходити цікавіші чутки: концтабірні порядки на знімальному майданчику, оргії, насилля.

> *Я не знаю, какие могут быть съемки, когда тебя все ненавидят. /…./ Что меня поражает, так это то, как все сильно уважают позицию Ильи. Эту позицию — «всех используем и выжмем» — в России страшно уважают. Удивительно, что еще нет кольев с головами статистов вокруг офиса, мол, Хржановскому — респект! Люди, типа, смотрят «Ивана Грозного»: «Иван был крутой, он убил столько людей!». Или: «Гитлер был такой крутой!» У меня просто масса друзей, которые мечтают делать кино. Они так сильно загораются этой историей про Илью. Люди верят, что если так себя вести, то они будут гениями.*

— Ділиться враженнями одна з учасниць проекту.

До слова, серед учасників проекту були Гордон, Добкін, Шуфрич (не буду наводити те гидке фото, де ці поважні добродії позують у формі чи-то НКВС, чи-то РСЧА). Такий дивний добір акторів, при чому головно непрофесійних, має пояснення.

> *Сделали безумный кастинг: какие-то атипичные персонажи, люди с явными отклонениями психическими или физиологическими, то есть они все очень яркие, запоминающиеся, бросающиеся в глаза. Они людей искали по всему Харькову, по всей Украине.*

— Режисер Оксана Вертинська.

Також у проекті брав участь нині покійний російський нацист «Тесак»-Марцинкевич, котрий

для гарного кадру пирізав перед камерою свиню. Нагадаю, що на дворі XXI століття, а в завершальних титрах кінострічок прийнято писати «жодна тварина не постраждала». Чесно кажучи, я трохи здивований, що європейські фестивалі не бойкотували стрічку за порушення неписаних етичних правил сучасного кінематографа.

Та що там свиня, коли Тесак на майданчику побив і зґвалтував людину — американця Ендрю Ондрежака. Щоправда вже поза кадром.

Однак щонайменше одне зґвалтування в кадрі все одно було: в жінку заштовхали пляшку — не можуть росіяни без сексуальних ігрищ зі склотарою. Вже після виходу фільму Хржановський виправдовував цю порнографічну сцену тим, що добродійка є проституткою.

> *Секс всегда снимался натурально, а сцены насилия обсуждались. Весь секс у нас настоящий. В нашем проекте из 700 часов примерно 60 сцен сексуального характера…*

— Ілля Хржановський.

Кумедно, що автор проекту, визнаючи порнографічний матеріал у своєму творі, дивується забороні «Дау» як порнографії у Росії.

Українська письменниця Ірена Карпа, яка брала участь в проекті в 2010-му, згадує:

> *У мене рецептори сильно реагують на штуки, які зв'язані з людською гідністю. На майданчику люди реально займались сексом. Я відмовилася зніматися в порно. Вони цього від мене не чекали, бо чомусь думали, що якщо я знялась в Плейбой, то буду до цього готова. І коли стало ясно, що я робити цього не буду, інтерес до мене пропав. Потім були проблеми з тим, щоб сплатити мені мій гонорар, бо на їхню думку я не дотрималась умов контракту. Але під тиском моєї агентки таки сплатили. Купа років пройшло, але осадочок гиденький лишився. Для мене мистецтво – це те, що міняє людину. Коли воно огидне, воно теж може міняти. Але тут все це… якесь антилюдське ніби. Звісно ж, автори проекту скажуть, що це все було експериментом – відтворити тоталітарну систему з її нівелюванням людського тощо. Але особисто мені нестерпно, коли мною чи людьми поряд маніпулюють. Експерименти з людською гідністю – це трохи з іншої опери.*

— Ірена Карпа.

Усі злочини сексуальної природи, скоєні тоді в Харкові, трупі Хржановського зійшли з рук: я не чув про кримінальні справи за створення порнографії, місць розпусти, за звідництво, зґвалтування тощо. Лише вістка про зазіхання на здоров'я дітей дуже-дуже згодом змусила правоохоронців прокинутися.

Окремо зазначу, що участь малюків-сиріт не вичерпувалась нашумілою 5-хвилинною сценою ревіння у клітках.

> *Цікаво побачити «всі необхідні документи» на «оренду» 2,5-річного сироти з харківського притулку Ігоря Писаренка, якого для зйомок проекту Хржановського «Дау» помістили на кілька днів в сім'ю мами Нори (Радміли Щоголевої) і тата Дау (Теодора Курентзіса), переконавши, що це його нова сім'я, а потім повернули до притулку.*

— Іван Козленко.

Найгидотнішне в усій історії з проектом «Дау» те, що це лайно зняте частково за український державний кошт і було нахвалене українською державою.

> *Про цю стрічку нічого не можна написати, її треба просто побачити. Обов'язково!*

— Пилип Іллєнко, нині вже колишній голова Держкіно.

Я пропустив усі покази, нагороди, рецензії й навіть описи алкоголічно-сталіністського побуту на знімальному майданчику. Негативного матеріалу по «Дау» купа, навіть забагато, аби подавати відразу весь. Та попри всі чутки й доказані факти з'являються нові й нові тексти на захист «мистецької праці» пана порнографа. Джинса? Стільки років? Хто ж тоді його настільки багатий патрон? А можливо, «Дау» просто лакмусовий папірець, що гарно виявляє глибинну ватність, припорошену гламуром богемного життя.

Інший Голодомор

Переклад статті "Голодомор 30-х. Мільйони смертей у мирний час" Жанарі Канафіної.

Казахстанський Голодомор 30-х років – тема, так і не розкрита повністю. З одного боку, через заборону радянських часів, а з іншого – через те, що більшість матеріалів, які свідчать про кричущі факти тих років, просто знищено.

Нещадна колективізація

– Для індустріалізації були потрібні верстати, інше обладнання, котре купувалося за валюту, а її можна було виручити тільки за зерно. Казахстан щорічно здавав по 40-50 мільйонів пудів зерна, навіть у найголодніший рік! – каже кандидат історичних наук Кайдар Алдажуманов. – Чому в СРСР купляли тільки зерно? У ті часи існував свого роду бойкот, який оголосили США і країни Європи. Що стосується м'ясозаготівлі, то Казахстан і зовсім розцінювався Москвою як бездонний резерв, з якого можна брати і брати. Якщо в 1929 році у нас було приблизно 47,5 мільйона голів худоби, то до 1934 року його чисельність знизилася приблизно в 10 разів – до 4 мільйонів голів. За цей час відбулося 380 повстань серед незадоволених колективізацією казахів. З огляду на методи і темпи колективізації, яку пережив Казахстан, можна говорити про етноцид, в результаті якого всього загинуло до 2,2 мільйона осіб, з них – 1,7 мільйона казахів. Факти говорять про те, що колективізація була спрямована проти традиційного укладу життя казахів. Поряд з непідйомними планами по м'ясопоставкам, свою справу зробила зернова повинність: якщо раніше казахи, які живуть у прикордонних з Росією районах, могли обмінюватися продуктами з тамтешніми селянами, вимінюючи м'ясо

на зерно, то тепер цей ланцюжок теж був зруйнований.

Серед основних причин голоду часто називають кочовий спосіб життя казахів, але сьогодні можна з упевненістю сказати: лише 6 відсотків казахів по-справжньому досі вели такий спосіб життя. За словами кандидата історичних наук, головного наукового співробітника Інституту історії та етнології імені Валіханова Салтанат Асанової, майже 60 відсотків казахів вели напівосіле життя, кочуючи лише в радіусі 10 кілометрів від зимівника, та займалися землеробством і скотарством одночасно. Перехід до осілості був вирішеним питанням ще на початку XX століття. Але політика колективізації, яку очолив в Казахстані Пилип Голощокін, зробила його нещадним і вбивчим.

Дітей крали, аби… з'їсти

У листопаді 1991 року в Верховній Раді Казахстану прийняли рішення створити комісію з вивчення обставин голоду 20-30-х років та масових політичних репресій. До складу комісії увійшли відомі історики, юристи, а також голова КНБ, голова Верховного суду, генеральний прокурор та інші високопоставлені чиновники. Одним з учених, які працювали в комісії, був Кайдар Алдажуманов:

– Понад шість місяців я сидів в архівах Алмати, Москви, вивчаючи документи, слідчі справи учасників селянських повстань, які виступали проти методів проведення колективізації. У березні 1992 року поїхав до Ташкента. На жаль, в Узбекистані в фонді Ради народних комісарів свідомо вилучили всі документи про голодобіженців-казахів. Збереглася лише верхня частина документа: "Розгляд питання про влаштування казахів-голодобіженців", а багатосторінкового документа про те, як реалізувалося питання, немає. Але ж туди в пошуках їжі втекло близько 278 тисяч казахів, в Киргизію – понад 200 тисяч. На підступах до Фрунзе і Токмаку тоді влаштовувалися харчувальні пункти для голодобіженців. У Киргизії, незважаючи на колективізацію, такого голоду не було. У 1992 році в архіві я знайшов фото маленької дівчинки, захованої в стогу, її хотіли з'їсти. За зведеннями НКВС, кілька жінок-казашок займалися викраданням дітей для вживання в їжу.

Два світи: місто та аул

"Внаслідок величезних відстаней, відсутності транспорту і загальної бідності республіки, напередодні колективізації ніякого зв'язку центру з аулами не існувало. Навіть у 1932 році телефон мали 10,2 відсотка сільрад, 23,1 відсотка радгоспів" – йдеться в дослідженні іншого історика Дмитра Верхотурова.

За словами Салтанат Асанової, у той час світ якби поділився надвоє: з одного боку – переможні звіти, рекордні збори врожаю і возвеличення Сталіна, з іншого – злиденний аул, у якого відбирали худобу та зерно:

– Міста Казахстану жили насиченим життям. В одному з документів музею в Акмолинську в звіті директора зазначалося, що за 1929-1930 роки фонди музею поповнилися колекцією за рахунок предметів побуту казахського населення. Поза тим ці предмети були зібрані в результаті полишення своїх місць голодобіженцями, за рахунок репресій і розкуркулення. У ті роки у казахів з'явилося прислів'я, зміст якого приблизно такий: "ціна однієї чаші проса –

чаша з перлами”.

Приречені на загибель

У своєму дослідженні Дмитро Верхотуров пише:

“8 січня 1930 року при РНК КАРСР (Рада народних комісарів Казахської АРСР) був утворений постійний комітет з осідання казахського населення. 19 березня 1930 року РНК КАРСР прийняв план на 1929-1930 роки, який включав в себе осідання 84 340 господарств. РНК СРСР і РНК РРФСР розраховували, що на осілість в Казахстані буде переведено не більше 100 тисяч господарств до 1932 року. Але плани Казкрайкома виявилися значно масштабніші й постійно переглядалися в бік збільшення. у 1932 році було заплановано до кінця п’ятирічки провести завершення осідання і переведення на осілість всіх 567 тисяч казахських кочових господарств, в тому числі 400 тисяч в 1932 році…”.

З початку 1932 року в крайком, КазЦВК (Центральний виконавчий комітет), Раднарком пішли листи і телеграми про голод. Телеграма з Уштобе, лютий 1932 року: “Голодом охоплені всі аули біля Балхаша. В інших шести аулах було 4 417 господарств, залишилося 2 260… Голодуючі харчуються падлом коней, відходами бійні…”.

Почалася масова втеча людей з рідних земель. Ті, хто жив ближче до кордону, бігли в сусідні Киргизію, Узбекистан, Туркменістан і навіть в Китай і Монголію. Але ті, хто жив в центральних районах країни, були приречені. Їм нікуди було податися.

– Караганда тільки в 1931 році була оголошена містом, там жило 13 тисяч осіб, а через два роки – вже 147 тисяч, – розповідає Кайдар Алдажуманов. – Рятуючись від голоду, люди йшли в Караганду, наймалися на шахту. Пізніше я дізнався, що навколо Караганди встановили кордони, щоб не пускати голодобіженців. Багато вмирало на підступах до міста. Хтось намагалися завербуватися на роботу. Наприклад, на Україну, на будівництво Запоріжсталі, Дніпрогесу, інших заводів. Доходили навіть до Далекого Сходу – казахів можна було зустріти на будівництві Комсомольська-на-Амурі. Покійний Халел Аргінбаєв описав, як його рідні з Баянаульского району Павлодарської області опинилися… на Камчатці – спочатку подавшись на заробітки до Новосибірська, звідти завербувалися на Далекий Схід, ловити рибу.

«Переступали через трупи»

Спогади поета Гафу Каїрбекова (з книги “Хроніка Великого джуту” Валерія Михайлова): “Один мій спогад пов’язаний з Тургау. Це містечко, районний центр, стоїть на підвищенні. Під ним річка, всі вулиці круто спускаються до неї. Ми, дітлахи, біжимо босоніж до річки. А на вулицях люди, багато дорослих людей. Вони йти не можуть, повзуть накарачки. Відпочинуть у знемозі й знову дряпають землю нігтями. Деякі вже нерухомі, лежать на дорозі як колоди. Поки спустишся до річки, через кілька трупів треба переступити. Там, біля води, забивають худобу. До цієї бійні й повзуть голодні. Хто добереться – п’є кров тварин…”.

Учитель з Південного Казахстану Омір Шинибекули надіслав спогади свого батька, Шинибека:

– Мій батько народився в 1911 році і рано залишився сиротою: його батьків убили в 20-і роки. Через чотири роки сім'я дядька, у якого він залишився жити, теж зазнала гоніння. Батько залишився круглим сиротою. У 1932 році його, вмираючого в чужому хліві, підібрав дід нині відомого боксера Серіка Конакбаєва – Конакбай. Він і ще кілька людей ходили по домівках і допомагали тим, хто помирав від голоду. У Шинибека не було сил. Коли супроводжуюча Конакбая людина сказала: "Не годуйте його, він все одно помре", – Конакбай різко осадив того: "Помре він або буде жити, один Всевишній знає".

Де рятувалися казахи

Архіви НКВС зберегли цифри загиблих, випадки канібалізму. Якщо подивитися дані втрат, з'ясовується: голод в Казахстані тривав і в 1934-1936 роках.

– У 1930 році було зафіксовано, що населення скоротилося на 317 500 осіб, в 1931-м – на 754 800, в 1932 році – на 709 160 осіб, у 1933-му – на 690 тисяч. В цілому за кілька років – на 2 мільйони 540 тисяч осіб. Але багато залишилися неврахованими, – каже Кайдар Алдажуманов. – Це стає ясно, коли дивишся документи Центрального народногосподарського статистичного обліку. Скажімо, сидять вони в Алматі, а по областям не вистачає даних за 1932-1934 роки. Їх просто вписували зі стелі, дивлячись на дані 1928-1929 років. Тим часом в деяких аулах і цілих округах вже нікого не залишалося. У Каркаралинскому окрузі на 1 січня 1929 року був 154 тисяч чоловік, а на 1 січня 1934 року – всього 15 тисяч. І так повсюдно…

– Намагаючись вижити, молоді чоловіки-казахи кидали свої сім'ї, людей похилого віку, забираючи з собою тільки хлопчиків років 7-8, – пояснює Салтанат Асанова. – Ці врятовані хлопчики через 10 років – в 1941-1942 роках – дали найбільше число призовників на фронт тільки з території Казахстану. А скільки їх було в інших республіках? У Росію пішло 292 тисячі казахів, в Туркменію – 60 тисяч, в Узбекистан – 278 тисяч, Киргизію – понад 200 тисяч осіб, в Таджикистан – 12 400. І їх там ніхто не чекав.

У вересні 1932 року після ввічливого за формою, але відчайдушного за змістом листа голови Ради народних комісарів Казахської АРСР Ураза Ісаєва, телефонограм керівників крайкомів і обкомів Челябінського, Сибірського, Сталінградського країв з повідомленнями про "трупи казахів на вокзалах і вулицях" було прийнято постанову ЦК ВКП(б) "Про сільське господарство і, зокрема, тваринництво Казахстану". На півтори сторінках було сказано, що спостерігаються продовольчі труднощі, і ні слова про голод і вмираючих людей. Реалізація документа почалася тільки через півроку – в лютому 1933-го. Самого Голощокіна зняли тихо. Допомога стала надходити, але добиралася до віддалених аулів так довго, що люди продовжували гинути аж до 1936 року.

Commodore 64, шишки, зірки і таке інше

Оригінально публікація на ЖЖ від 10.06.2020.

Безумовно необхідна реформа української армії, на жаль, продовжує бути бездумною.

Черговий мій допис по темі спонукали дві нещодавні події: прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо військових звань військовослужбовців» (проектний номер №2247) та чутки про повернення на погони «радянських» зірок.

Згаданий закон запровадив асиметричну систему з бригадним генералом, якому на флоті відповідає не адмірал. Хоча спершу законопроект, як я зазначав раніше, пропонував винайти унікальне звання «командор-адмірал». Натомість винайшли інше — «коммодор».

Перша проблема в тому, що український правопис у загальному випадку вимагає спрощення подвоєння в загальних назвах. Друга проблема: це так само тупо, як перейменувати майора в «мейджора». Українські морські назви мають голландське і датське походження, коли «комодор» є галліцизмом англійської мови (N загубилася через назалізацію в слові «commandeur»).

Знову проігнорували досвід будь-яких інших членів НАТО, крім США. Зокрема доволі вдалий польський табель, де командор (komandor) якраз передує контр-адміралові (kontradmirał). Або норвезький, звідки ідея з трьома командорами дозволила б піти від дурнуватої системи нумерації капітанів.

У флотах Європи існує приблизно три-чотири традиції: романська, германська, англійська і радянська (та що з нумерацією).

Романська система найпростіша: капітани бувають морські (лінійні), фрегатні і корветні. Про стилістичну проблему старпома у званні корвет-капітана на фрегаті я вже якось писав.

У англійській системі проблемними є звання «командирів» («commander» і «lieutenant commander», «заступник командира»), котрі в нашому випадку вклинилися б між капітаном і капітан-лейтенантом. Слід зауважити, що майже всі країни іменують молодший офіцерський склад інакше, ніж ми.

Під германською же традицією мав на увазі зовсім не німецьку, а скандинавську. Спільні риси спостерігаються в табелях Данії, Норвегії і частково Польщі, Литви, Латвії і зненацька Румунії. Щоправда прибалтійські табелі можна зарівно зарахувати в англійський табір. Ознакою «скандинавщини» є наявність капітан-лейтенанта і командорів за відсутності нумерації. Цю систему я вважаю найбільш досконалою.

Озираючись на Скандинавію і Польщу, я б запропонував наступні ранги:

- OF-6 — **Флаг-командор** ~ Flaggkommandør,
- OF-5 — **Командор** ~ Kommandør, Komandor,
- OF-4 — **Командор-лейтенант** або **Капітан-командор** ~ Komandor porucznik, Kommandørkaptein,
- OF-3 — **Капітан** ~ Orlogskaptein,

- OF-2 — **Капітан-лейтенант** ~ Kapteinløytnant,
- OF-1 — **Лейтенант** і **Унтер-лейтенант**.

Таке розташування «командорів» і «капітанів» враховує ролі командирів: починаючи зі щабля OF-2 офіцерам довіряють командування кораблем, починаючи з OF-4 — командування формуванням із кількох кораблів.

До рис, диктованих відповідною локальною традицією, належить наявність або відсутність погонів у армії чи на флоті. Так, наприклад, угорське військо здавна послуговується петлицями, а російський флот носить погони. Українські військово-морські сили часів Визвольних змагань також користалися погонами, попри перехід із зірочок на смуги. Тому мені видається дивним і невиправданим усунення погонів у сучасному однострої українських ВМС.

До слова, зірки на погонах не є за походженням радянським явищем: усім відомо, що вони є на плечах американських генералів, а на російських погонах звізди з'явилися задовго до Революції. Зірочки можна було зустріти і на петлицях вояків УНР.

Попри затверджену п'ятикутну форму, на практиці вони найчастіше робилися з шістьма променями, як на сучасних угорських комірцях (що очікувано).

Нині «комуністичні» зірки можна побачити на погонах, наприклад, у турків, італійців і навіть поляків (не менш за нас ображених на більшовиків!). Немало націй використовують такі зірки виключно для генералів, як-от згадані США, а також Франція.

Альтернативою п'ятикутним зіркам є чи не більш популярні шестикутні: виразно гостропроменеві й квіткоподібні. А от «шишки» не дуже поширені в NATO. Можливо, через дві світові війни…

Нещодавно введені в українській армії гетьманські «шишки» дійсно були запозичені у німців, як закидають їхні противники. Однак я не вважаю це проблемою. Хоч у мене викликає нарікання недолуге розташування аж 4 елементів у до-о-овгу лінію, яке не трапляється у традиційних користувачів «шишок»: німців, болгар і британців. Справжньою проблемою нових знаків розрізнення є «шини-протектори», котрі дісталися старшому сержантському складові (колишнім прапорщикам та старшинам). Як на мене, це катастрофа. Якої можна було уникнути, просто підгледівши петлі на нарукавних знаках розрізнення часів УД/УНР.

На жаль, автори реформи, зосередившись на Гетьманаті, мало врахували більш піддатливий і більш своєрідний наробок «республіканців».

Завершу цей допис своїм старим начерком можливої альтернативи.

Табель НАТО та флот

Оригінально публікація на ЖЖ від 03.01.2020.

Цей допис доволі сильно запізнився. Надто я сам себе випередив, додавши порівняльні таблиці в статтю української Вікіпедії про звання НАТО. Однак все ще доречно дати певні коментарі.

Схоже, я став узагалі першою людиною в світі, котра спробувала пояснити принцип ранжиру звань у цьому табелі, описати кожен щабель. Такого опису кожного пронумерованого рангу я не бачив ні російською, ні англійською, ні тим паче українською мовами. Однак я лише продовжив роботу нині покійного підполковника Юрія Григоровича Веремєєва, який порівняв звання СРСР та США за власною шкалою, що також за орієнтир брала командирські посади. Його сайт «Анатомія армії» справжня перлина серед ресурсів з цієї тематики.

Також хочеться висловити подяку кожедубівцям, згаданим мною у попередньому дописі на цю тему. Вони чи не єдині, хто в україномовній публікації правильно порівняли звання Сполучених Штатів, Сполученого Королівства та України. Це дійсно варте поваги на тлі таких «чудових» досліджень, як-от стаття Капелюшного С. А. «Вимоги до сержантського складу Національної гвардії України: досвід Збройних сил Канади та США», що не має жодного іншомовного джерела.

Як я вже казав, багатьом дослідникам важко зрозуміти різницю між OR-4 та OR-5, що є не стільки функціональною, скільки статусною: перші належать до категорії солдатів (капралів), а другі вже є сержантами. Тому в порівняльних таблицях із мережі часто-густо хибна наскрізна нумерація з'їжджає на один чи два рівні.

Однак це не єдиний «бар'єр» між категоріями військовослужбовців, що не дається любителям теми та реформаторам. Другий — це межа між старшими та вищими офіцерами. Справа в тому, що адміралів традиційно три, а генералів чотири. Деякі країни обходять цю асиметрію, дублюючи адміралів, деякі просто ігнорують її. Так у США двоє половинчатих ар'єр-адміралів, у Франції є ескадрений віце-адмірал і просто віце-адмірал, у Румунії — контр-адмірал і контр-адмірал флотилії. Вважаю, що найпослідовнішими в формуванні щаблів є британці, котрі мають просто бригадира та командора — рішення лаконічне, симетричне і красиве.

До слова, о флотський ранг OF-6 спіткнулися й українці: законопроект №2247 пропонує запровадити унікальне звання «командор-адмірал».

Флотські звання взагалі проблемні, оскільки тут є розходження традиції флотів-гегемонів та більшості членів Альянсу. Англо-саксонська традиція з капітанами полковницького чину та майстер-командирами безмежно далека від нас. Та не надто ближчою нам є традиція континентальна з її фрегат-капітанами і корвет-капітанами. Хоча цифра рангу капітанів радянського флоту означала саме розмір довіреного корабля, а не просто позицію в табелі.

Проблема поглиблюється ще тим, що флотський офіцер може бути не лише командиром корабля, але й командиром формування як із кораблів, так і у складі екіпажу великого судна.

Доволі дивно мати старпомом на фрегаті «капітана корвета».

З усіх флотів НАТО найкращим орієнтиром для України я вважаю норвезький та польський. Три командори з норвезького табеля — флаг-командор на OF-6, командор на OF-5 і командор-капітан на OF-4 — чудово підходять для флоту без крейсерів та майже без фрегатів, оскільки офіцерам цієї височини лишається командування формуваннями малих кораблів.

Під кінець хочеться ще раз згадати жахливе рішення українських реформаторів лишити на флоті старшин. Адже в українській мові старшина традиційно є категорією командирів, а не конкретним чином. У Російському Імператорському флоті старшинам відповідали боцмани та кондуктори. Звання боцман досі присутнє в німецькому та польському флотах. Коли ж реформатори керувалися небажанням створювати звання, однойменні посадам (а боцман це також посада), то можна було використати назву «унтер-офіцер», що перегукувалась би із англо-саксонським «офіцерчиком» (петі-офіцером).

Про капрала й хорунжого

Оригінально публікація на ЖЖ від 04.12.2019.

Вдруге відступаю від тематики свого блогу. Цього разу, щоб обговорити реформу військових звань, що дозрівала кілька років, бо вона нарешті сталася — Президент підписав законопроект №0906.

Сам я, любитель систем і символіки, розмірковувати на цю тему почав ще в далекому 2012 році, тому чудово пам'ятаю, як під ударами війни скресла крига в 2015-ому. І від самого початку розробки реформи я спостерігав одну критичну ваду — автори абсолютно не розуміли те, що взяли за взірець.

Взірцем, звісно, стала американська система звань та нумерація рангів від НАТО. Однак перед тим, як перейти до розбору згаданих табелів, хотілось би згадати про певні нюанси, непов'язані безпосередньо з Північноатлантичним альянсом і США.

Перший такий нюанс: вибір між національними й інтернаціональними назвами. Як прихильник другого, я хотів би похвалити авторів за відмову від поручників, хорунжих, осавулів, отаманів тощо. У добу глобалізації, а надто при декларованому курсі на євроатлантичну інтеграцію було б недоречно робити офіцерські звання нашої армії невпізнаванами для частини союзників.

Проте є одне але: небажання визнавати девальвацію хорунжого до унтер-офіцера завадило побудувати систему лаконічних звань для підстаршини. Надворі XXI століття, а не 1919 рік, коли польський хорунжий і російський прапорщик були офіцерами. Розвиток індивідуальної вогнепальної зброї змінив тактику й створив потребу в нових командирах на найнижчих рівнях, чим зумовлене пониження статусу «прапороносців». Добре, що автори відмовилися від ідеї перейменувати молодшого лейтенанта в хорунжого й не створили неузгодженість із сусіднім союзним військом. Погано, що вони проігнорували вдалі польські рішення в системі звань унтер-офіцерів.

Продовжуючи тему нереалізованих задумів, хотілося б виказати здивування, що реформа зберегла третього лейтенанта й не запровадила окреме звання для комбрига. До речі, вважаю, що командир бригади має іменуватися на британський манір бригадиром, а не бригадним генералом. Бо, по-перше, друге іменування краще узгоджується з дивізійним генералом, як у польській та французькій системах, а не з генерал-майором, котрого маємо в українській традиції. По-друге, бо в Російській Імператорській армії короткочасно було таке звання. Саме Російська імперія й Радянський Союз, на мою думку, є джерелом інтернаціональних іменувань для української армії.

До слова, флот Російської імперії може запропонувати доволі лаконічні назви для корабельної підстаршини, як-от боцман, боцманмат, кондуктор тощо. На жаль, реформа проігнорувала імперське минуле Чорноморського флоту та лише погіршила ситуацію, позбувшись мічманів. Засилля старшин на флоті погане не тільки одноманітністю й розлогістю, а й тим, що для української мови старшина це радше категорія, аніж звання чи посада.

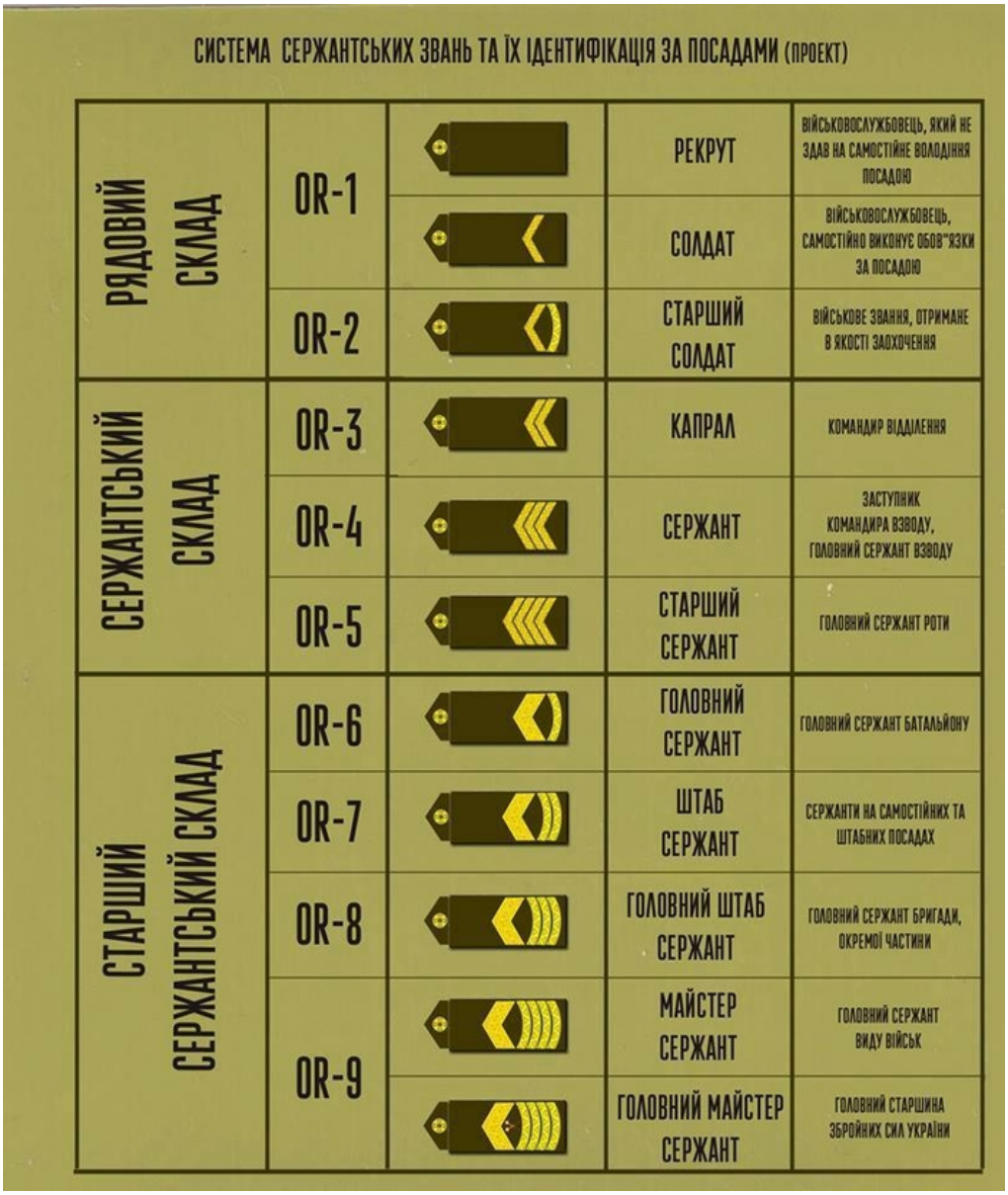

Однак повернемося до звань армії США. Автори реформи послідовно аж з 2015 року ототожнювали молодшого сержанта з капралом, а «повного» сержанта ЗСУ з «повним» сержантом армії США. Через що їхня наскрізна нумерація рангів з'їжджала відносно офіційної американської. Справа в тому, що капрал це командир вогневої групи, а командиром відділення в американській армії є штабс-сержант. Хто ж тоді такий просто сержант? Спробуємо розібратись.

Визначальним для звання є типова посада. Власне, звання походять від функцій-посад. Тож розглянемо їх.

Система кодування звань за Веремєєвим:

0 — рекрут, солдат без навичок
1 — солдат з навичками (водій, кулеметник тощо),
2 — командир групи,
3 — командир відділення,
4 — заступник командира взводу,
5 — старшина роти, батальйону.

Дослідивши зведену таблицю звань усіх армій НАТО, зміг ув’язати ці функції з кодами (ілюструю американськими армійськими званнями):

OR-1 — рекрут — private,
OR-2 — солдат — private second class,
OR-3 — добрий солдат — private first class,
OR-4 — командир групи — corporal,
OR-5 — командир групи, помічник командира відділення — sergeant,
OR-6 — командир відділення — staff sergeant,
OR-7 — заступник командира взводу — sergeant first class,
OR-8 — старшина роти — first sergeant / master sergeant.

У чому різниця між OR-4 і OR-5? Як я розумію, лише в сержантському статусі. Наприклад, британська армія обходиться без OR-5.

Про повноваження, що надають нові українські звання, дізнаємося з тексту закону:

> *8. Командири, посади яких у цьому Статуті не визначені, користуються дисциплінарною владою стовно підлеглих військовослужбовців згідно з військовим званням, передбаченим їх посадою:*
> *а) молодший сержант (старшина 2 статті), сержант (старшина 1 статті) – владою командира відділення;*
> *б) старший сержант (головний старшина) – владою головного сержанта взводу;*
> *в) перший сержант (головний корабельний старшина), штаб-сержант (штаб-старшина),*

> *майстер-сержант (майстер-старшина), старший майстер-сержант (старший майстер-старшина), головний майстер-сержант (головний майстер-старшина) – владою головного сержанта роти;*

Себто виходить наступний табель:

OR-1 — рекрут,
OR-2 — солдат,
OR-3 — старший солдат,
OR-4 — відсутнє,
OR-5 — молодший сержант,
OR-6 — сержант,
OR-7 — старший сержант,
OR-8 — перший сержант (старшина роти),
OR-9a — штаб-сержант (старшина батальйону),
OR-9b — майстер-сержант (старшина бригади),
OR-9c — старший майстер-сержант (головний старшина роду військ),
OR-9d — головний майстер-сержант (головний старшина ЗСУ).

Запровадження найголовнішого сержанта особливо цікаве, адже в американській системі Sergeant Major of the Army рівня генералу.

А яка б могла бути альтернатива цій американщині? Колись, озираючись на поляків, я пропонував наступну табличку:

OR-1 — рекрут,
OR-2 — солдат,
OR-3 — єфрейтор,
OR-4 — капрал,
OR-5 — молодший сержант,
OR-6 — сержант,
OR-7 — старший сержант,
OR-8 — хорунжий,
OR-9a — штабс-хорунжий,
OR-9b — старший штабс-хорунжий,
OR-9c — бунчужний,
OR-9d — генерал-бунчужний.

Морські ж звання та знаки розрізнення варті окремого допису.

P.S./Update: хоч хтось в українському сегменті знає, що OR-8 це рівень посади старшини роти. Див. стр. 9 — за посиланням відносно нормальна порівняльна таблиця звань армій України, США та Британії від Університету ім. Кожедуба.

Тисячолітня Січ

Оригінально публікація на ЖЖ від 29.05.2019.

Хочеться відпочити від нескінченних правописних баталій. Тому відступлю від тематики свого блогу і витягну на світ божий замітку, котру написав ще восени далекого 2014 року.

---

10 вересня 2014 року на засіданні 50-ої сесії міськради Запоріжжя відбулася презентація Комісією з топоніміки проекту нового герба міста. Наступна ж сесія має вирішити, чи бути нинішньому міському гербові, якому вже понад 200 років, чи новотвору.

Спробуємо розібратися, що на що пропонують замінити ці експерти, і чим мотивоване таке бажання.

В своєму оригінальному вигляді герб Запоріжжя (тоді ще Олександрівська) був розроблений місцевою губернською владою та затверджений імператором Олександром I 29 липня 1811 року. Тоді, як і зараз, поле щита було поділене на дві частини: верхню зелену, що містить зображення навхрест покладених рушниць, та нижню пурпурову , на якій розташовано чорний лук з оберненими донизу трьома стрілами. Уся композиція в цілому символізувала перемогу російської армії над татарами. Зелений колір був і є кольором російських мундирів, а рушниці мали багнети і були армійського зразка. Тому при поверненні історичного герба місту в 2003 році рушниці завбачливо було замінено на золоті козацькі мушкети, що змінило його зміст.

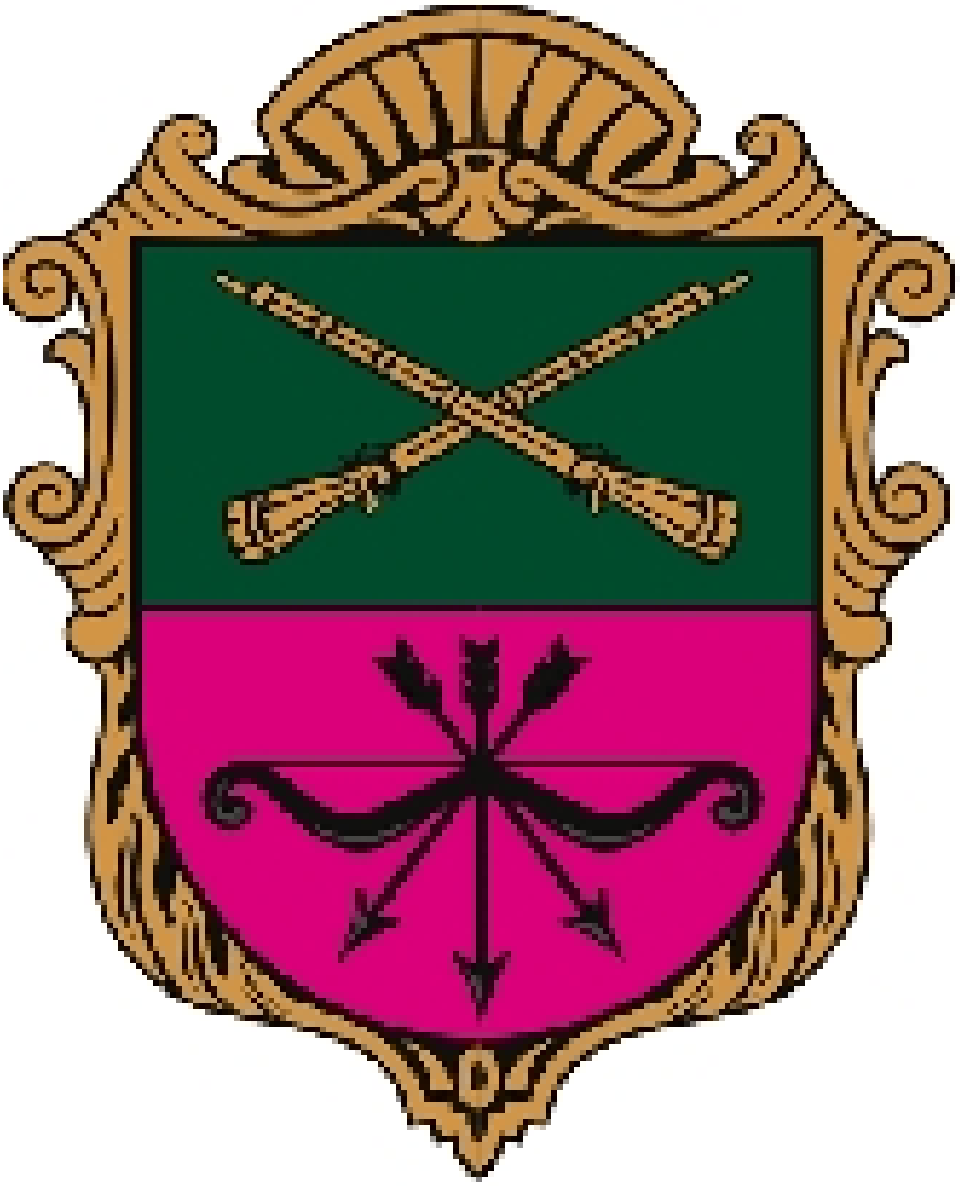

Але роки потому «історики» та депутати з Комісії вже в козацьких мушкетах угледіли російські символи, неприйнятні в сучасних політичних реаліях. Що цікаво, перші згадки про бажання замінити герб з'явилися задовго до самих нових політичних реалій – ще в травні 2013 року. Саме тоді з'явився проект герба Запоріжжя за авторством пана Андрія Авдєєнка – найбільш друкованого «історика»-публіциста України, «академіка» скандально відомої громадської організації «Українська академія наук», який свого часу написав книгу з промовистою назвою «Україна – Русь Арійська».

На перший поверховий погляд, запропонований новий герб вельми патріотичний, адже два поля щита виконані у барвах державного прапора (перевернутого, як нині модно): верхнє поле – золоте, нижнє, відповідно, – синє. В них символи, якими можуть по праву пишатися запоріжці: внизу старий Запорозький дуб з Верхньої Хортиці, якому вже приблизно 700 років, та схрещені мечі князя Святослава вгорі (чомусь два, хоча в водах біля Хортиці в 2011 році знайшли лише один). Все б нічого, але герб не тільки ігнорує геральдичні правила колористики, накладаючи срібні мечі на золоте тло та зелений дуб на синє, а ще містить відверто псевдоісторичні та неоязичницькі елементи. У нижній частині щита пан Авдєєнко розмістив стилізованими під германські руни літерами ім'я поганського бога Хорса, що за його дивною ідеєю мало символізувати острів Хортицю, а над щитом написав число 6 000 –

саме стільки років місту за версією «академіка». До сесії міськради проект дійшов чомусь без підозрілих цифр, але з до невпізнання спотвореним орлом над мечами.

Комісію зовсім не збентежив той факт, що з герба Запоріжжя зникла будь-яка згадка славної козацької доби, такої важливої для самоідентифікації регіону, а всі елементи у проекті підібрані так, щоб кожен мав пряме або опосередковане відношення до язичництва: середньовічні мечі князя-язичника, дуб-ідол, ім'я поганського бога, птах-тотем. Звісно, це лише одне з можливих трактувань, проте схоже, що саме в такому розкозаченні бачать дерусифікацію української символіки в Запорізькій міськраді. А також історії.

Показово, що міська рада також цього літа зістарила своє місто майже на тисячу років – рішенням від 27-го червня 2014 року роком заснування Запоріжжя було визнано 952-й. Сталося це не без безпосередньої участі того ж пана Авдєєнка, який за свій труд на історичній ниві отримав від мерії офіційну подяку. Очільників міста знов не збентежило, що неперервне існування міста протягом такого часу в Дикому полі, через яке в Середні віки прокочували, зносячи усе на своєму шляху, десятки народів, більш ніж сумнівне.

Зацікавленість публіциста Авдєєнка в подібній діяльності очевидна, адже вона розширює його титулатуру, чим додає йому солідності як автору для продажу його книжок, популяризує його ідеї. Але в чому інтерес міської влади? Ось у чому велике питання. Невже на заміну символіки виділяються такі великі спокусливі гроші? Не думається. Як і не думається, що в

Запорізькій області з’явився свій місцевий Распутін, що дурить голови можновладцям казками. Залишається тільки гадати наскільки тісні і давні стосунки у «академіка» Андрія Авдєєнка з мером чи з кимось з його близького оточення.

А чи є справжні проблеми у сучасного герба Запоріжжя? Певні є. Лук та стріли можна було б зробити срібними заради дотримання геральдичного правила тинктур. Рання російська геральдика рідко дотримувалася цього правила, а тому герб був створений одразу з цим порушенням. Кольори полів доречно було б поміняти місцями, адже зелений це колір ісламу, а малиновий асоціюється нині з козацтвом. Цікаво, що подібні помилкові варіанти з татарським луком на зеленому тлі та рушницями на малиновому зустрічалися у минулому.

Але всі ці зауваження то дрібниці, через які не варто зрікатися 200-річної історії. Хоча, напевно, пізно до такого закликати – нова дата заснування міста вже 952 р., на черзі герб, а що далі?

До речі, це не перша спроба помістити меч на герб цього міста. Свого часу головний російський геральдист барон фон Кене теж боровся з «неприйнятними» російськими рушницями, замість яких на тлі теж золотому розмістив меч, але червоний. Іронія долі: його меч був більше схожим на іржавий середньовічний клинок, який кілька років тому знайшли в водах Дніпра (князю Святославу цю знахідку, як не дивно, приписав знову ж Авдєєнко). Але цей «патріотичний» жовто-блакитний (лук та стріли під мечем були блакитними) проект був відхилений як такий, що втратив зв’язок з реальною історією міста.

Як відомо, історія повторюється двічі, і другий раз у вигляді фарсу. Сподіватимемося, що безглузда ідея замінити герб не знайде підтримки серед депутатів, а конкретно цей проект буде відхилений як такий, що втратив зв’язок з реальною історією міста та регіону.